

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**«ПРОПЕДЕВТИЧНА ПРАКТИКА
В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Методичні настанови

Харків
2020

УДК 378.016:373.2.091.322(075)

П 64

Укладачі :

М. І. Ярославцева – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Т. М. Воронцова – викладач вищої категорії, викладач-методист кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Ю. В. Сирова – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Л. Л. Савченко – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензенти:

Пехарєва С. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Кривошеєва І. О. – директор закладу дошкільної освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №266 Харківської міської ради».

П 64 **«Пропедевтична практика в закладах дошкільної освіти»:** метод. настанови / укладачі : М. І. Ярославцева, Т. М. Воронцова, Ю. В. Сирова, Л. Л. Савченко; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2020. – 74 с.

У методичних настановах висвітлено основні аспекти організації пропедевтичної практики в закладах дошкільної освіти. У роботі охарактеризовано особливості та загальні положення педагогічної практики першого курсу. Матеріали спрямовані на вирішення завдань удосконалення якості професійної підготовки майбутніх фахівців за напрямом підготовки «Дошкільна освіта».

Рекомендовані матеріали можуть бути використані здобувачами освіти та викладачами закладів вищої освіти педагогічного профілю.

УДК 378.016:373.2.091.322(075)

П 64

*Рекомендовано науково-методичною радою Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(протокол №5 від 26.05.2020)*

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	7
2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	24
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	28
4. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	31
5. ПЛАН ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	31
6. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ.....	38
ПІСЛЯМОВА.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	63

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розбудови національної системи освіти України підвищує вимоги до підготовки педагогів закладів дошкільної освіти. Під час підготовки педагогічних кадрів мають бути враховані нові умови функціонування системи дошкільної освіти: зміна співвідношення родинного і суспільного виховання і їх відповідність новим завданням і умовам ринкових відносин, багатоваріантність освітніх програм.

Заклади вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю «Дошкільна освіта», покликані забезпечити не тільки високий рівень професійних знань і умінь здобувачів освіти, оволодіння ними методами виховного впливу на дітей, а й формувати творчу особистість спеціаліста, здатного до самовдосконалення, який зумів би творчо застосовувати у педагогічній діяльності набуті знання і вміння. Важливим завданням навчання в закладах вищої освіти є формування у майбутніх вихователів активної педагогічної позиції, що здатна забезпечити самостійне сприйняття ними тих педагогічних інновацій, які значною мірою і становлять зміст педагогічної діяльності.

Розв'язання вказаних завдань у системі підготовки фахівців з дошкільного виховання забезпечується поєднанням фундаментального науково-теоретичного та практично-методичного напрямів. Однією з форм цього поєднання виступає педагогічна практика – невід'ємна частина всього освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців.

Педагогічна практика – це один із важливих етапів професійної підготовки фахівця у галузі дошкільної освіти. Вона сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, формуванню професійних умінь і навичок. Саме в ході педагогічної практики здобувачі освіти впевнюються у правильності свого професійного вибору, переконуються у наявності у них педагогічних здібностей, схильності до роботи з дошкільнятами. Співпраця під час педагогічної практики з досвідченими вихователями-наставниками,

методистом, завідувачем закладу дошкільної освіти, а також правильно організована робота викладача-керівника практики закладає основи педагогічної майстерності, любові до майбутньої професії.

Проблемі практичної підготовки майбутніх педагогів присвячено ряд досліджень. Зокрема теоретико-методологічні й дидактичні питання практичної підготовки висвітлено в роботах О. Абдулліної, В. Бондаря, А. Беляєвої, О. Савченко, Д. Тхоржевського, М. Ярмаченка. Історичні аспекти практичної підготовки розкрито в наукових публікаціях В. Губаря, Г. Захаревича, Г. Тищенко, Ю. Чирви. Психолого-педагогічні проблеми практичної підготовки відображено у працях Г. Балла, І. Беха, А. Верхоли, П. Гальперіна, М. Козія. За вимогами кредитно-модульної системи педагогічну практику систематизували Н. Горопаха та Т. Поніманська.

Роль педагогічної практики постійно підвищується. В умовах поліпшення якості сучасного освітнього простору практика спрямована на формування у майбутніх вихователів професійної компетентності, готовності до реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку в умовах гуманізації педагогічного процесу, що базується на особистісно орієнтованій взаємодії дитини і педагога. Оскільки реформування змісту та гуманізація цілей дошкільної освіти України є складовою процесу оновлення світових та європейських освітніх систем, на часі реалізації компетентнісної парадигми, яка орієнтує педагогів на впровадження у педагогічну практику цілісного підходу до розвитку особистості. Очікування суспільства пов'язані сьогодні насамперед з формуванням життєздатної, свідомої, творчої людини. Починати розв'язання цих проблем слід з дошкільного віку, оскільки саме в цей віковий період закладається фундамент оптимістичного світобачення; формуються уявлення дитини про свої права та обов'язки, про себе як представника певної статі, про себе минулого-теперішнього-завтрашнього; засвоюються моральні правила і норми, розвивається довільна поведінка.

Нормативною базою організації і проведення педагогічної практики є Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також Положення про

проведення практики студентів закладів вищої освіти України, інші нормативно-правові документи в галузі освіти.

Практична підготовка здобувачів освіти здійснюється протягом всього періоду навчання, починаючи з 2 семестру, відповідно до специфіки педагогічної галузі, має наскрізний характер.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Ґрунтуючись на гуманістичній парадигмі та враховуючи здобутки сучасної теорії і методики професійної освіти, визначено *концептуальні підходи* до формування професійної компетентності та самореалізації майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, які забезпечують оптимізацію даного процесу, а саме: системний, діяльнісний, компетентнісний, аксіологічний, культурологічний, акмеологічний і праксеологічний. Розглянемо ці підходи детальніше.

Загальнонаукова розробка *системного* підходу представлена дослідженнями вітчизняних філософів, таких, як В. Афанасьєв, І. Блауберг, Е. Юдін та ін. Термін «системний підхід» філософами визначається як «напрямок методології спеціального наукового пізнання і соціальної практики, в основі якого лежить дослідження об'єктів як систем». І. Блауберг та Е. Юдин зазначають, що системний підхід сприяє адекватній постановці проблеми в конкретних науках і виробленні ефективної стратегії їх вивчення. Методологічна специфіка системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкту і механізмів, що забезпечують його, на виявлення різноманітних типів зв'язку складного об'єкту і зведення їх в єдину теоретичну картину. Системний підхід, що отримав розвиток у дослідженнях з кібернетики, біології, фізики, філософії, дозволяє проаналізувати будь-який об'єкт як цілісну, єдину систему. Системний підхід як узагальнений метод аналізу будь-якого педагогічного явища, що вивчається, знайшов віддзеркалення в роботах В. Беспалько, Л. Загрекової, Н. Кузьміної, Л. Рибалко та ін.

Як зазначає М. Артюхов, «Системний підхід дає можливість не тільки одержати знання про об'єкт пізнання, про його індивідуальні властивості і характеристики, але й розкрити його внутрішню структуру, показати його місце і роль у більш об'ємній і широкій системі, його зв'язки із зовнішнім середовищем. Такий підхід перетворює однопорядкові знання, прив'язані до

однієї системи координат, у знання багатомірні, що розкриваються в різних системах координат».

Системний підхід потребує реалізації принципу єдності педагогічної теорії, експерименту і практики. Педагогічна практика є дієвим критерієм істинності наукових знань, положень, які розробляються теорією і частково перевіряються експериментом. Практика стає й джерелом нових фундаментальних проблем освіти. Теорія, отже, є основою для правильних практичних рішень, але глобальні проблеми, що виникають в освітній практиці, створюють нові питання, які потребують ґрунтовних досліджень.

Застосування системного підходу дозволяє створити відповідні умови для розвитку, саморозвитку та самореалізації особистості в процесі організації роботи над єдиною педагогічною проблемою.

Діяльнісний підхід в організації процесу професійної підготовки майбутнього фахівця орієнтований на розвиток самостійності студента (як одну з найважливіших умов педагогічної практики), його самореалізації в різних ситуаціях. Діяльнісний підхід в професійній освіті, як зазначають Н. Нікітіна, О. Железнякова, М. Петухов, проявляється не лише в способах, характері організації навчально-виховного процесу, але і в його спрямованості, цільовій установці.

Провідною метою професійної освіти, згідно з цим підходом, є цілісне формування структури професійної діяльності фахівця, становлення, що забезпечує його як суб'єкта цієї діяльності. Студент реалізується як професіонал в тій мірі, в якій він володітиме своєю професійною діяльністю і її здійснюватиме вже в процесі навчання. Отже, пізнавальна діяльність студентів має бути адекватною професійній діяльності, тобто повинна відтворювати в собі риси тієї професійної діяльності, до якої готується фахівець.

При чому включення студентів у діяльність у процесі педагогічної практики здійснюється, починаючи з першого курсу. Ґрунтуючись на положеннях діяльнісного підходу, одиницею педагогічної діяльності в

педагогічній практиці є педагогічна дія. Проектування і здійснення цієї діяльності – мета педагогічної практики. У процесі педагогічної практики здійснюється «подвійний результативний ефект»: забезпечується підготовка фахівця в умовах професійної діяльності і забезпечується освіта і саморозвиток іншої особистості (дитини).

Компетентнісний підхід в системі професійної освіти, як зазначає О. Шапран, спонукає до успішного розв'язання складних проблем, що виникають у процесі професійної підготовки, у стосунках з іншими людьми, в практичному житті під час виконання соціальних ролей громадянина країни, у професійній діяльності тощо. Упровадження компетентнісного підходу тісно пов'язано з вирішенням проблем забезпечення якості вищої освіти.

А. Вербицький висловлює думку, що якість професійної освіти являє собою відповідність особистісних, професійних та соціальних характеристик молодого фахівця потребам життя та залежить від багатьох факторів: контингенту абітурієнтів, а потім здобувачів освіти; викладацького складу; змісту освіти; якості освітнього середовища і умов організації навчання; педагогічних технологій, які використовуються при підготовці фахівців; якості освітнього процесу та його ресурсного забезпечення тощо.

Таким чином, реалізація на практиці компетентнісного підходу передбачає оновлення змісту освіти, який ґрунтується не на компоненті ЗУН (знань, умінь та навичок), а базується на формуванні ключових компетентностей, що стосуються різних сфер.

Кожна компетентність здобувача вищої освіти повинна забезпечуватися відповідною кількістю дисциплін і практик, що поєднані у відповідні модулі, а зміст модулів – повністю відповідати рівню набутих компетентностей. Компетентність є однією із найважливіших характеристик спеціаліста, який готовий до відповідального та ефективного самостійного виконання власних обов'язків як фахівця в певній галузі.

Аксіологічний підхід передбачає ціннісний спосіб вивчення процесу

становлення особистості в єдності соціального і екзистенціального, в її саморозвитку. При цьому вищою цінністю стає особистість студента. В. Ніколіна зазначає: «Аксіологічний підхід розкривається як система норм, правил, ідей, ідеалів, зразків, регулюючих взаємодію в освітній сфері і впливу на становлення змістовного компонента в структурі особистості».

Реалізація аксіологічного підходу в педагогічній практиці дозволяє розглядати її як особливу ціннісну систему, що забезпечує духовний, інтелектуальний, вольовий розвиток особистості. В основі цієї цілісної системи знаходяться наступні ціннісні пріоритети:

- особистісні: педагогічна практика є засобом професійного самовизначення майбутнього вихователя;
- професійні: педагогічна практика розвиває професійну компетентність, методологічну культуру, професійну майстерність, педагогічну рефлексію;
- соціально-професійні: педагогічна практика розвиває соціальну активність, що проявляється в таких якостях, як самостійність, відповідальність, конкурентоспроможність, співпраця, сприяння внутрішньому саморозвитку учасників діяльності, участь в педагогічному співтоваристві колективу освітньої установи.

Культурологічний підхід орієнтований на процес культурної ідентифікації, культурної адаптації і творчої самореалізації особистості майбутнього вихователя у процесі педагогічної практики. На думку О. Бондаревської, культурологічна особистісно-орієнтована освіта – це освіта, центром якої є людина, що пізнає і творить культуру шляхом обміну духовними цінностями і особистісними сенсами, індивідуальної і колективної творчості. При цьому об'єктом виступає продукт не лише мистецтва, але і будь-якої іншої сфери професійної діяльності, якщо він утілює в собі творчу суть його творця. У контексті вдосконалення педагогічної практики науковець розглядає виховання як процес відродження людини, культури. У зв'язку з цим, вона акцентує увагу на тому, що виховання, що розуміється як необхідна умова

соціалізації особистості, є економічно і соціально обумовленим процесом, що виконує в суспільстві стабілізуючу функцію: збереження, відтворення і розвиток культури; забезпечення історичного процесу зміни поколінь; формування особистості як суб'єкта культури, історичного процесу, власного розвитку і життєтворчості. Як зазначає Л. Загрекова, реалізація культурологічного підходу в педагогічній практиці проявляється у ставленні до:

- педагогічної практики як культуротворчого процесу, успішність проходження якого визначається особистими сенсами його суб'єктів, їх діалогом, співпрацею, творчістю;
- студента-практиканта у ролі посередника між дитиною і культурою, спроможного підтримати індивідуальне самовизначення особистості у цінностях культури;
- дитини як суб'єкта культурного саморозвитку;
- освітнього закладу як відкритого ціннісного культуро-творчого середовища.

Акмеологічний підхід спрямований на розробку форм і методів педагогічної практики, які сприяють міцному і органічному засвоєнню загальнолюдських цінностей і формуванню стратегії побудови професійної діяльності, що передбачає постійний рух до здійснення все більш складних задумів, результати яких потрібні і людині, і суспільству в цілому. Практико-орієнтована система педагогічної практики створює середовище для професійного розвитку майбутніх педагогів, прояву активної суб'єктної позиції, що особливо важливо для здобувачів освіти в період педагогічної практики та подальшої самостійної професійної діяльності.

Застосування *праксеологічного підходу* зумовлено необхідністю отримання здобувачами освіти системних знань про загальні принципи і способи організації раціональних, доцільних, успішних дій у період проходження педагогічної практики. *Праксеологічний підхід* є тим методологічним концептом, що дозволяє з урахуванням основних принципів

досконалої, результативної діяльності визначити сутність дії як основного елементу діяльності студента та визначити систему професійно-педагогічних умінь, що мають бути сформованими у майбутніх вихователів і виступають як компонент їх готовності до професійної самореалізації.

Практичний інтерес для дослідження становлять вимоги до дій як складових професійної діяльності студента під час педагогічної практики. Відповідно до загальних вимог праксеології, дія повинна бути: результативною (досягати запланованої мети); точною (найбільш наближеною за суттєвими ознаками до зразка); старанною (виконаною наполегливо з турботою про повноцінність продукту, за можливості доповненою позитивними якостями, при максимально можливій відповідності зразку); бездоганною (такою, що не має недоліків); економічною (продуктивною й економною).

У педагогічній праксеології до основних властивостей дій, що виявляються при правильній організації педагогічної діяльності і забезпечують її успішність, відносять такі: доцільність, цілеспрямованість, проєктивність, конструктивність, нормованість, технологічність, методичність, інструментальність, практичність, осмисленість.

Своєрідним у праксеології є розуміння поняття «організація». З одного боку, організація розглядається як колектив, що складається із членів, що є співробітниками, з іншого – як організована або організаційна дія. Організована дія – це сукупність видів діяльності або її складових частин, які підпорядковані одній головній меті.

З урахуванням означених положень спробуємо визначити, які саме дії має виконувати здобувач освіти для того, щоб успішно здійснювати організацію й керівництво освітньою діяльністю у закладі дошкільної освіти. Для цього скористаємося визначенням поняття «дія» та їх класифікацією у психолого-педагогічній науці.

Важливим для дослідження є визначення структури та видів дій, що може виконувати людина в процесі діяльності. Науковцями (І. Зимня,

І. Колеснікова, В. Ляудіс та ін.) дії передусім розподіляються за видами діяльності: сенсорні або перцептивні – дії, пов'язані із сприйманням об'єкта, моторні (рухові), вольові, мисленнєві, мнемічні (дії пам'яті), імажитивні, пов'язані з діяльністю уяви, а також зовнішні предметні дії, спрямовані на зміну стану або властивостей предметів довкілля, та внутрішні розумові дії, що виконуються у внутрішньому плані свідомості.

Одну з найбільш повних класифікацій навчальних дій наводить І. Зимня. На її погляд, навчальні дії можна розглядати за різними класифікаційними ознаками: з позиції суб'єкта діяльності в навчанні виділяються дії цілепокладання, програмування, планування, виконавські дії, дії контролю (самоконтролю), оцінки (самооцінки); з позиції предмета навчальної діяльності в ній виділяються перетворювальні й дослідницькі дії; за відношенням до предмету діяльності – основні або додаткові дії; у співвіднесенні з психічною діяльністю того, хто навчається, дії можуть бути мисленнєвими, перцептивними, мнемічними, тобто інтелектуальними; а також дії розмежовують на репродуктивні і продуктивні.

Зазначимо, що оскільки професійна діяльність здобувача освіти є двобічним процесом, педагог і практикант виконують дії, які є формами спільної продуктивної діяльності. У їх визначенні орієнтуємося на теоретичні положення В. Ляудіс, яка вважає, що управління багатоаспектним, поліфонічним (з погляду багатоманітності видів, форм, рівнів мисленнєвої діяльності в динаміці їх становлення) процесом є не можливим за рахунок зовнішнього контролю й оцінювання педагогом як єдиним джерелом мотивації і центром регуляції й корекції здобувача освіти. На її думку, вводячи психологічну поліфонію інтелектуальної діяльності в процес її становлення, ми неминуче вводимо поліфонію соціальних комунікацій – системну організацію форм навчальної взаємодії педагога з учнями, учнів один з одним, багатоманітність їх прямих і зворотних взаємозв'язків, міжособистісних стосунків і форм спілкування.

Матеріали укладені в методичних настановах направлені на забезпечення реалізації ряду функцій педагогічної практики:

- *адаптаційна* функція практики виявляється в тому, що студент не тільки знайомиться з різними типами освітніх закладів і організацією роботи в них, але й при звичається до ритму педагогічного процесу. Майбутній педагог вступає в контакти із сім'ями дітей, починає реально уявляти всі труднощі та радощі педагогічної діяльності.
- *освітня* функція практики забезпечує перевірку на практиці набутих теоретичних знань, формування педагогічної свідомості в процесі оволодіння основними педагогічними вміннями і навичками, що відбуваються в процесі спостереження здобувачами освіти занять у вихователів та однокурсників, спілкування з дітьми в різних ситуаціях, самостійного проведення навчальної виховної роботи, аналізу та самоаналізу своїх педагогічних спроб.
- *виховна* функція педагогічної практики виявляється в тому, що в процесі практики студент може реально навчитися любити і сприймати дітей такими, які вони є, виховати у собі толерантність, витримку, відповідальність і почуття обов'язку. Практика сприяє розумінню самоосвіти та самовиховання, підвищенню і розвитку професійно-значущих якостей педагога, поглибленню і розширенню набутих знань, свого світогляду. На практиці формуються й розвиваються педагогічні здібності майбутнього вихователя.
- *діагностична* функція практики є однією з найважливіших. Вона допомагає здобувачу освіти оцінювати свій емоційний стан під час спілкування з дітьми, вихователями, адміністрацією, батьками, виявити рівень сформованості особистісних та професійних якостей, слабкі й сильні сторони підготовки.

Методичні настанови укладено відповідно принципів, що нормували процес професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, а саме: *принципу прогностичності*, орієнтованого на майбутній стан

об'єкта навчально-виховної діяльності; *принципу покроковості*, що передбачає поступовий перехід від проектного задуму до формування образу мети і образу дій, від нього – до програми дій і її реалізації; *принципу поетапності*, під яким розуміється сходження студента за рівнями засвоєння від пізнання, відтворення, застосування до творчості; *принципу нормування*, який вимагає обов'язковості проходження всіх етапів формування професійної самореалізації в процесі педагогічної практики; *принципу зворотного зв'язку*, що нагадує про необхідність отримання інформації щодо результативності кожної здійсненої процедури для корегування дій у подальшому; *принципу продуктивності*, що підкреслює прагматичність професійно-педагогічної діяльності, обов'язковість її орієнтації на отримання результату досягнення професіоналізму; *принципу культурної аналогії*, що указує на адекватність результатів професійної підготовки майбутніх вихователів певним культурним зразкам; *принципу саморозвитку*, який стосується як суб'єкта педагогічної взаємодії, так і створення нових проектів у результаті реалізації поставленої мети.

Мета педагогічної практики – формування сучасного педагога-професіонала в галузі дошкільної освіти.

Головні завдання практики спрямовані на формування у здобувачів освіти системи педагогічних знань, умінь, навичок, необхідних для виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя дітей раннього та дошкільного віку, навчання творчого застосування набутих теоретичних знань при проведенні різного роду робіт з дітьми; формування навичок спостереження та аналізу педагогічної діяльності, вміння осмислювати і використовувати кращий педагогічний досвід, вироблення прагнення до пошуку найбільш ефективних методів виховання і навчання дітей, формування у студентів навичок роботи з дитячим колективом з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей, а також взаємодії з батьками, яка ґрунтується на гармонійному поєднанні родинного і суспільного

виховання, спрямоване на розвиток професійних здібностей майбутніх вихователів, їхнього інтересу та любові до педагогічної діяльності, до дітей.

У роботі зі студентами під час виконання завдань педагогічної практики рекомендовано використовувати наступну систему їх мотивації, яка представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Система мотивування завдань педагогічної практики

Мета мотивації	Засоби мотивації	Результат мотивації
Привабливість, інтерес до виконання завдань практики для студента.	Врахування індивідуально-особистісних можливостей та інтересів кожного зі студентів під час розподілу, надання завдань.	Підвищення якості виконання завдань практики, ефективність використання часу на виконання завдань практики.
Самоконтроль студентом власної діяльності.	Психолого-педагогічний супровід студентів з боку викладача-керівника практики та вихователя закріпленої групи.	Самокритична оцінка своїх досягнень, результатів діяльності, недоліків. Формування самореалізації в професії.
Задоволеність студента від власної професійної діяльності у процесі виконання завдань педагогічної практики.	Створення умов для продуктивної діяльності.	Підвищення якості та ефективності виконання завдань практики.
Підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів до виконання завдань практики (надання методичних порад та рекомендацій, психологічна підтримка)	Залучення до отримання допомоги в процесі проведення роботи за планом педагогічної практики.	Поява творчого відношення до виконання завдань практики.

Реалізація цих завдань вимагає певної **методичної організації пропедевтичної практики в закладах дошкільної освіти:**

- обговорення з викладачем-керівником практики в аудиторних умовах моделі та алгоритму майбутньої діяльності з наданням студентам права вільного вибору форм, методів та пріоритетів роботи, спрямованих на усіх і на кожного;
- консультації у викладачів (індивідуальні та групові), де підтримуються педагогічні ідеї студентів, вирішуються проблеми методичного характеру, індивідуальні успіхи та невдачі здобувачів освіти;
- самостійна підготовка дидактичного демонстраційного та роздаткового матеріалу для проведення ігрової та навчальної діяльності з дітьми в базових закладах дошкільної освіти;
- залучення до дослідницької діяльності з метою виявлення рівня особистісного професійного росту, розвитку процесів самопізнання й самовдосконалення на основі тестування, анкетування, методу незакінчених речень, самоперевірок.

Перелік основних компетентностей, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти після проходження пропедевтичної практики в закладах дошкільної освіти:

Інтегральна компетентність:

ІК-1 Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі педагогічної практики в професійній діяльності та в процесі навчання.

Загально-культурні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі

знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Фахові компетентності:

ФК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага.

ФК-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього віку.

ФК-4. Здатність до формування в дітей раннього віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

ФК-5. Здатність до розвитку в дітей раннього віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

ФК-6. Здатність до виховання в дітей раннього віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

ФК-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

ФК-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

ФК-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

ФК-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

ФК-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

ФК-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ФК-16. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

ФК-17. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

ФК-18. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Очікувані результати навчання:

Майбутні бакалаври опановуючи програму педагогічної практики мають *знати:*

- визначати освітні завдання з урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- здійснювати поточне та перспективне планування роботи в закладі дошкільної освіти;
- аналізувати проблемні педагогічні ситуації, використовуючи навички самоконтролю та професійної рефлексії;
- методично грамотно будувати педагогічний процес, використовуючи різноманітні форми, методики і засоби, прийоми навчання, виховання та розвитку відповідно до конкретних завдань;

створювати розвивальне середовище в групі дітей.

Майбутні бакалаври повинні *вміти*:

- користуватися спеціальною та додатковою методичною літературою;
- використовувати в роботі державні освітні стандарти як орієнтири власної педагогічної діяльності;
- здійснювати освітній процес в закладі дошкільної освіти з дітьми раннього та дошкільного віку відповідно до чинних програм затверджених Міністерством освіти і науки України ;
- аналізувати власну педагогічну діяльність з дітьми на рефлексивній основі;
- забезпечувати створення сприятливого педагогічного середовища для розвитку і навчання дітей раннього та дошкільного віку;
- здійснювати співробітництво з батьками, колегами;
- підвищувати рівень власної професійної самоосвіти та самореалізації;
- систематично вести щоденник практиканта та власне портфоліо;
- вміти взаємодіяти з викладачем-керівником практики.

Базою педагогічної практики студентів зі спеціальності 012 Дошкільна освіта є кращі заклади дошкільної освіти м. Харкова, затверджені наказом Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації. Згідно з цим наказом між закладом вищої освіти та районними

відділами освіти укладаються угоди про співробітництво. Бази практики в особі їх перших керівників разом із закладом вищої освіти несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики, здійснюють контроль за її перебігом. У базових закладах дошкільної освіти створюються необхідні умови для успішного виконання здобувачами освіти завдань практики.

Керівництво педагогічною практикою здійснюють викладачі кафедри теорії та методики дошкільної освіти. Керівництво педагогічною практикою доручається викладачам, що мають базову фахову освіту та стаж роботи у закладах дошкільної освіти.

В обов'язки викладача-керівника практики входить:

- встановлення зв'язку з базами проведення практики;
- доведення до відома здобувачів освіти плану практики та контроль за його виконанням;
- знайомство студентів з адміністрацією і працівниками закладу дошкільної освіти, розподіл студентів за місцем проходження практики по вікових групах;
- допомога студентам з оформлення щоденника педагогічної практики (див. Додаток А);
- вчасне виявлення недоліків в організації практики та вживання заходів щодо їх усунення;
- надання індивідуальних консультацій здобувачам освіти щодо побудови взаємин з дітьми, вихователями і керівниками закладів дошкільної освіти, викладачами, практикантами; допомога у розв'язанні психологічних проблем, які виникають;
- узгодження змісту освітньої роботи зі студентами та вихователем групи на наступний день практики;
- затвердження планів-конспектів режимних процесів, занять та інших форм освітньої роботи з дітьми;

- перевірка документації, оцінювання практики здобувачів освіти, підготовка до участі у настановній і підсумковій конференціях із практики;
- оформлення документації щодо оплати роботи працівників базового закладу дошкільної освіти.

Права та обов'язки здобувачів освіти в процесі практики:

Здобувачі освіти мають право:

- звертатися до викладача-керівника практики, педагогічних працівників базових закладів дошкільної освіти з усіх питань, що виникають у процесі практики;
- користуватися навчально-методичними посібниками, засобами навчання, які знаходяться у методичному кабінеті закладу дошкільної освіти;
- бібліотекою закладу вищої освіти;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу з метою поліпшення підготовки до практичної діяльності;
- поміркованої свободи педагогічної творчості.

Здобувачі освіти зобов'язані:

- організувати свою діяльність відповідно до вимог Статуту освітнього закладу, виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу дошкільної освіти, розпорядження його адміністрації і викладачів-керівників практики, які стосуються перебігу педагогічної практики;
- виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики;
- ретельно готуватися і проводити роботу з дітьми;
- разом із працівниками закладу дошкільної освіти нести відповідальність за життя та здоров'я дітей під час освітнього процесу;
- перебувати в базовому закладі дошкільної освіти кожного дня педагогічної практики 4 календарних годин (згідно плану практики), якщо немає обставин, які вимагають його подальшої присутності;

- у випадку відсутності або запізнення, повідомляти про це викладачу-керівнику практики, пояснювати причину відсутності, надавати необхідні документи, які підтверджують об'єктивність причин відсутності або запізнення;
- упродовж практики систематично вести робочий зошит практики, в якому фіксується зміст роботи, результати спостережень і аналізу освітньої роботи з дітьми.
- систематично добирати матеріали для електронного портфоліо із застосуванням електронних засобів і носіїв (відеоінформація про професійні досягнення здобувача освіти, його педагогічну діяльність у процесі педагогічної практики, презентація діагностичних методик та матеріалів для роботи з дітьми, розробки моделей занять та інших видів діяльності з дітьми, демонстраційний наочний матеріал до різних форм роботи з дітьми) з метою інформаційного насичення власної педагогічної діяльності та звіту студента-практиканта про наслідки проходження педагогічної практики;
- проявити високі моральні якості, активність, глибоку зацікавленість до своєї професії;
- бути взірцем організованості, охайності, дисциплінованості і працьовитості;
- у процесі роботи дітьми прагнути показати свою професійну компетентність, активно брати участь у навчальній та виховній діяльності групи, а також виявити інтерес до життя професійного колективу закладу дошкільної освіти;
- бути уважним, доброзичливим, толерантним у стосунках із дітьми, педагогами, батьками, студентами.
- вчасно готувати звіт про виконання завдань практики, порт фоліо, здавати звітну документацію в повному обсязі викладачу-керівнику практики на перевірку;

- брати активну участь у звітній конференції за результатами проходження педагогічної практики.

У академічній групі визначається **відповідальний за практику**, який інформує студентів про консультації, зустрічі, показові заняття в закладах дошкільної освіти, зміни або заміни у розкладі практики; виконує доручення викладачів-керівників практики.

Оцінювання студентів відбувається з урахуванням результатів спостереження за діяльністю здобувачів освіти у процесі практики на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи та інші), його участь у житті дошкільного закладу та готовність надати допомогу працівникам закладу дошкільної освіти;
- думок, висловлених методистом, завідувачем, педагогічними працівниками бази практики;
- аналізу змісту та якості порт фоліо та звітної документації студента;
- самооцінки студентом ступеня своєї підготовленості до самостійної практичної діяльності та якості виконаної роботи.

За проходження пропедевтичної практики в закладах дошкільної освіти студентам виставляється диференційована оцінка.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ:

Для визначення оцінювання практичних вмінь та навичок рекомендується застосовувати наступні рівні досягнень студентів: високий, середній, задовільний, низький, незадовільний.

Рівні досягнень, їх показники, відповідні бали та оцінки, які можуть отримати здобувачі освіти в процесі проходження педагогічної практики представлено в таблиці 2.1.

Розподіл балів які отримують здобувачі освіти в процесі педагогічної практики

№ п/п	Рівень досягнення, основні показники		Бали	Оцінка за розширеною Шкалою	Еквівалент оцінки за п'ятибальною шкалою	Оцінка за ЄКТС
1	Високий рівень	План практики виконаний студентом своєчасно та в повному обсязі. Здобувач освіти володіє практичними вміннями та навичками, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи з дітьми.	90- 100	Відмінно	5	A
2		Здобувач освіти вільно володіє практичними навиками та вміннями на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки.	82–89	добре	4	B
3	Середній рівень	План практики виконаний повністю. Здобувач освіти володіє певним обсягом практичних умінь та навичок, здатний адаптувати теоретичний матеріал для реалізації практичних завдань. Але не має достатніх знань та умінь для формулювання висновків, допускає несуттєві помилки в практичній роботі.	74–81	Добре	4	C
4	Задовільний рівень	План педагогічної практики виконаний, але не своєчасно. Здобувач освіти володіє окремими практичними вміннями та навичками, уміє використовувати теоретичні знання в стандартних ситуаціях, не виявляючи творчості.	64–73	Задовільно	3	D
5		Здобувач освіти володіє практичними вміннями та	60–63	Достатньо	3	E

		навичками на репродуктивному рівні.				
6	Низький рівень	План практики виконаний фрагментарно. Здобувач освіти володіє окремими практичними вміннями та навичками, але виявляє байдужість щодо самовдосконалення та підвищення рівня практичних умінь та навичок.	35–59	незадовільно	2	FX
7	Незадовільний рівень	Здобувач освіти не виконав план педагогічної практики, не володіє практичними вміннями та навичками.	0–34	неприйнятно	1	F

У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачу та комісії. Замість перескладання комісії студент може вибрати повторне вивчення дисципліни, проходження практики чи виконання курсової роботи в наступному навчальному періоді.

У разі отримання оцінки «неприйнятно» студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну, пройти практику чи виконати курсову роботу в наступному навчальному періоді.

Структура залікового кредиту практики

Змістові модулі:

ЗМ – 1 Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя у групах дітей дошкільного віку

ЗМ – 2 Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя групи дітей раннього віку. Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять

ЗМ – 3 Порт фоліо та ведення документації

Оцінювальний лист студента-практиканта

№ ЗМ	№ тижня	Min	max	оцінка	підпис викладача- керівника практики
ЗМ – 1 Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя у групах дітей дошкільного віку	1	3	5		
	2	3	5		
	3	3	5		
	4	3	5		
	5	3	5		
	6	3	5		
	7	3	5		
КТ 1		21	35		
ЗМ – 2 Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя групи дітей раннього віку. Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять	8	3	5		
	9	3	5		
	10	3	5		
	11	4	6		
	12	4	6		
	13	4	6		
	14	4	6		
КТ 2		25	39		
ЗМ – 3 Порт фоліо та ведення документації	січень	3	4		
	лютий	3	4		
	березень	2	4		
	квітень	2	4		
	портфоліо	4	10		
КТ 3		14	26		
СКТ		60	100		
ECTS					
Оцінка за нац. Системою					

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Для ефективності реалізації основних завдань і програми педагогічної практики мають бути враховані такі умови її організації:

1. Перед початком практики завідувачем та викладачем-керівником педагогічної практики проводиться перевірка санітарних книжок у кожного студента, а також інструктаж з правил безпеки життєдіяльності під час проходження педагогічної практики.

2. Практика проводиться у групах дітей раннього і дошкільного віку. У кожену групу розподіляється по 2 студенти-практиканти.

3. Тривалість перебування студента-практиканта у закладі дошкільної освіти: у першу половину дня – 4 годин (з 8 до 12 години), у другу половину дня – 4 години (з 13.00 години до 17.00 години).

4. Роботу з дітьми студенти-практиканти здійснюють під постійним контролем вихователя-наставника, який несе безпосередню відповідальність за життя і здоров'я дітей групи, їх навчання і виховання.

5. Здобувачі освіти зобов'язані виконувати правила внутрішнього трудового режиму закладу дошкільної освіти, виконувати розпорядження адміністрації закладу дошкільної освіти. Однак передусім студент-практикант повинен виконувати вказівки та розпорядження викладача-керівника практики, без погодження з яким здобувач вищої освіти не може бути переведений в іншу групу, залучений до таких видів діяльності у закладі дошкільної освіти, які не передбачені програмою практики, звільнений від виконання будь-яких видів педагогічної діяльності, які заплановані програмою практики.

6. Протягом практики студент веде щоденник педагогічної практики, який він зобов'язаний мати при собі в дошкільному закладі та вчасно заповнювати. Щоденник є основною формою поточного звіту студента-практиканта перед викладачем-керівником педагогічної практики.

7. Підсумкове оцінювання відбувається за наявності повністю заповненого та підписаного щоденника та порт фоліо.

Правила ведення й оформлення щоденника

- Щоденник з практики є основним документом студента-практиканта, що повністю відображає всю його роботу у відповідному закладі освіти та свідчить про поступове формування його педагогічного досвіду, про ступінь його готовності до самостійної педагогічної діяльності.
- Щоденник заповнюється здобувачем освіти особисто та систематично.
- Протягом практики здобувач освіти щодня здійснює детальні записи в щоденнику.
- Один раз на тиждень практикант подає щоденник викладачу-керівнику практики для перевірки. Викладачі-керівники практики перевіряють та аналізують ведення щоденника, дають зауваження.
- Напередодні практики викладач-керівник практики перевіряє та підписує щоденник.
- Оцінка за практику виставляється в останній день практики.

Правила оформлення електронного портфоліо

Робота над електронним портфоліо розпочинається з першого тижня педагогічної практики, триває протягом всього терміну даного виду практики та закінчується виставкою-презентацією.

Дана форма роботи має на меті представлення здобутків здобувачів освіти у процесі проходження педагогічної практики.

Електронне портфоліо – це сукупність студентських робіт, зібраних із застосуванням електронних засобів і носіїв, представлених у вигляді електронної папки, в якій зафіксована відеоінформація про професійні досягнення здобувача освіти, його освітню діяльність у процесі педагогічної практики, презентація діагностичних методик та матеріалів для роботи з дітьми, розробки моделей занять та інших видів діяльності з дітьми, демонстраційний наочний матеріал до різних форм роботи з дітьми. В портфоліо необхідно додати відео та фотоматеріали роботи з дітьми, які будуть представлено на звітній конференції за результатами практики.

Матеріал може бути представлений за допомогою програм Microsoft Power Point, Microsoft Word, Microsoft Office Publisher.

У таблиці 2.2. сформульовано орієнтовні критерії оцінювання змісту електронного портфоліо здобувача освіти за 10-ти бальною шкалою.

Таблиця 2.2.

**Критерії оцінювання змісту
електронного портфоліо здобувачів освіти**

Кільк. Балів	Критерії оцінювання
10 балів	<p>Вміщені матеріали демонструють глибокі знання, навички. Представлений на розгляд матеріал ілюструє незалежне мислення і різноманітність методів роботи з дітьми. Матеріал ілюструє всебічне розуміння студентом всіх головних теоретичних концепцій і використання пов'язаних з цими концепціями практичних умінь і прикладних навичок. Здобувач освіти вміє аналізувати та інтегрувати інформацію, робити висновки, точні прогнози розвитку досліджуваних процесів на основі використання наданої інформації.</p> <p>Матеріал рубрики містить підтвердження того, що студент використав передові інформаційні технології, вміє ідентифікувати і застосовувати оригінальні деталі, факти, явища, пов'язані з конкретною темою, предметом. У представленому матеріалі є докази здатності студента впорядковувати, сортувати, порівнювати і протиставляти інформацію, а також може бути підтвердження творчих здібностей студента.</p>
8 балів	<p>Представлені матеріали демонструють знання, навички і розуміння здобувачем освіти стандартів і критеріїв підготовки. Матеріал ілюструє знання студентом основних теоретичних концепцій і використання пов'язаних з цими концепціями практичних умінь і прикладних навичок. Студент вміє аналізувати і порівнювати інформацію, формулювати висновки, робити логічні прогнози розвитку досліджуваних процесів на основі використання наданої інформації. В матеріалах містяться докази здатності студента інтерпретувати і використовувати письмові інструкції, методичні рекомендації з опублікованих (друкованих), електронних або онлайн-джерел. Матеріал рубрики</p>

	<p>відображає проблему, проблемну ситуацію і шляхи її вирішення. В цілому матеріал рубрики портфоліо ілюструє достатній рівень підготовки здобувачів освіти дошкільного профілю.</p>
6 балів	<p>Розміщені матеріали демонструють задовільні знання, навички і розуміння здобувачем освіти стандартів і критеріїв підготовки, ілюструють усвідомлення ряду основних теоретичних концепцій і використання пов'язаних з ними практичних умінь. Студент, вмє спрощено аналізувати і порівнювати інформацію, формулювати висновки, робити деякі спрощені прогнози розвитку досліджуваних процесів.</p> <p>В матеріалі є докази здатності здобувача освіти використовувати письмові інструкції, методичні рекомендації з опублікованих (друкованих), електронних або онлайн-джерел. В цілому матеріал рубрики показує необхідність перетворення, видозміни постановки задачі, проблеми або проблемної ситуації.</p>
4 бали	<p>Матеріали доводять необхідність поліпшення знань і навичок здобувача освіти, який не розуміє основних теоретичних концепцій. Студент вмє дуже спрощено аналізувати і порівнювати інформацію, робити деякі прогнози на основі обмежених знань.</p> <p>В матеріалі рубрики є докази надзвичайно обмежених здібностей студента читати, розуміти і використовувати письмові інструкції, методичні рекомендації з опублікованих (друкованих), електронних або онлайн-джерел. Інформація отримана з великими труднощами, не має відповідної класифікації та систематизації. В цілому матеріал вказує на низький рівень підготовки здобувача освіти, його навичок складання текстових документів, навичок вирішення задач і розуміння змісту предмета.</p>

4. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1:

Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя у групах дітей дошкільного віку

Метою ознайомчої практики є організація адаптаційного періоду студентів першого курсу на практиці.

Починаючи педагогічну практику, студенти, які навчаються за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, вивчають професійно спрямовані навчальні дисципліни (дитячу психологію, дошкільну педагогіку, методики дошкільної освіти) і оволодівають теорією дошкільного виховання, ознайомлюються із сучасними методами та формами організації педагогічної діяльності. Це дозволяє під час ознайомчої практики почати формування у майбутніх вихователів професійних умінь і навичок, необхідних для самостійного вирішення педагогічних завдань в умовах реального освітнього процесу, розвиток потреби системного професійного самовдосконалення.

Самостійному проведенню освітнього процесу передують ознайомлення з роботою закладу дошкільної освіти, його керівниками, а також спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Студент-практикант ознайомлюється з планом освітньої роботи, яким керується виховatelj; спостерігає і аналізує дотримання вихователем режиму дня, роботу з охорони та зміцнення здоров'я дітей, з організації ігрової та навчальної діяльності.

Спостерігаючи педагогічний процес, студенти ознайомлюються також із методичним та дидактичним забезпеченням освітнього процесу: аналізують наявні у групі ігрові матеріали, наочні дидактичні посібники, технічні засоби навчання та дидактичний матеріал, що зберігається у методичному кабінеті закладу дошкільної освіти, проектує можливі умови їх використання у своїй подальшій діяльності під час педагогічної практики.

Поступово спостереження і аналіз вихователя-наставника починає доповнюватися самостійним виконанням студентом-практикантом окремих обов'язків вихователя, ігри з дітьми, прогулянки.

Форма контролю: щоденник педагогічної практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2:

Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя групи дітей раннього віку.

Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять.

Метою педагогічної практики у групах дітей раннього віку є набуття студентами досвіду навчання і виховання дітей другого та третього років життя в умовах суспільного дошкільного виховання.

Діяльність здобувачів освіти під час педагогічної практики має спрямовуватися на виконання таких завдань:

1. Розвиток і вдосконалення вмінь спостерігати та аналізувати педагогічний процес у групах дітей раннього віку закладу дошкільної освіти, визначати його своєрідність та навчально-виховну ефективність.

2. Оволодіння навичками освітньої роботи з дітьми другого та третього років життя.

3. Удосконалення умінь спостерігати та аналізувати розвиток дитини раннього віку, використовуючи різні методики психолого-педагогічної діагностики.

4. Ознайомлення з організаційно-педагогічною та методичною роботою у групах раннього віку.

Під час ознайомлення з особливостями роботи вихователя у групах раннього віку особливу увагу слід звернути на своєрідність організації педагогічного процесу: режим життя групи, специфіку організації життєдіяльності малюків, комплектування групи, організацію інтер'єру групових приміщень, стиль педагогічного спілкування вихователя, розподіл обов'язків між персоналом групи.

Важливою частиною педагогічної практики в групах раннього віку є самостійне проведення режимних процесів у I та II половині дня, а також ігор-занять з сенсорного розвитку з дітьми 2-3 років життя. За два тижні до самостійного проведення здобувачі освіти подають для перевірки та затвердження конспекти режимних процесів та занять, які будуть проводитися з дітьми, готують необхідний матеріал.

Обов'язковим є обговорення роботи студентів з викладачем-керівником практики, фіксування у щоденнику розгорнутої якісної оцінки проведення режимних процесів та ігор-занять, а також отримання консультації щодо наступного дня практики.

Студенти активно долучаються до створення наочних матеріалів та дидактичних посібників, добору методичних матеріалів, які необхідні у групі, де працюють здобувачі освіти.

Важливою складовою частиною роботи студентів є також вивчення особистості дітей раннього віку та проведення психолого-педагогічної діагностики. Це завдання педагогічної практики студенти починають розв'язувати з перших днів перебування у групі. Обираючи дитину, за якою буде вестися спостереження, студент повинен порадитися з вихователем групи, психологом дошкільного закладу, викладачем-керівником практикою. Головним методом вивчення дитини має бути психолого-педагогічне спостереження. Складаючи психолого-педагогічну характеристику студенти користуються запропонованою схемою (див. Додаток Є). Отримані за час спостережень відомості доповнюються і уточнюються в бесідах з вихователями групи, психологом, музичним працівником, методистом закладу дошкільної освіти, батьками дитини, під час індивідуальних діагностичних ігрових вправ, які проводить з дитиною студент-практикант, вивчення педагогічної та методичної документації дошкільного закладу. Хід і результати вивчення особистості дитини фіксуються у щоденнику педагогічної практики, при цьому студент може також зазначити у щоденнику свої зауваження, думки щодо розвитку дитини, можливі рекомендації щодо її виховання.

Поступово спостереження і аналіз вихователя-наставника починає доповнюватися самостійним виконанням студентом-практикантом окремих обов'язків вихователя, міні-заняття, ігри з дітьми, прогулянки.

Готуючись до міні-занять, пізнавальних розмов, розваг та інших форм роботи, студент удосконалює навички роботи з методичною літературою,

вчиться аналізувати отриману інформацію, адаптувати її до рівня розвитку дітей своєї вікової групи.

Під час роботи з дітьми студент-практикант приділяє значну увагу налагодженню з вихованцями таких взаємин, що забезпечують емоційно-позитивну атмосферу педагогічного спілкування, прагнуть виявити доброзичливе ставлення до дітей, любов до них, формує у себе вміння слухати дітей, розмовляти з ними, бути уважними до їхніх потреб.

Важливо також навчатися враховувати типологічні та індивідуальні особливості дітей, здійснювати індивідуально-диференційований підхід у навчанні та вихованні дітей раннього віку.

Форма контролю:

- щоденник педагогічної практики,
- виготовлення наочних та методичних посібників для роботи з дітьми раннього віку;
- психолого-педагогічна характеристика вихованця групи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3:

Портфоліо та ведення документації

Спостерігаючи за роботою вихователя, студент-практикант веде щоденник, у якому зазначає всі важливі для аналізу і власного використання аспекти педагогічного процесу; у бесіді з викладачем-керівником практикою виявляє доцільність і відповідність програмі накреслених завдань, обраних вихователем форм, методів та прийомів роботи з дітьми. При цьому студент може також зазначити у щоденнику свої зауваження, думки щодо організації педагогічної взаємодії вихователя з дітьми, можливі рекомендації щодо покращення стосунків між дітьми та педагогом.

При оцінюванні ведення щоденника враховується:

- змістовність,
- своєчасність,
- повнота,

- охайність,
- спирання на теоретичні знання з педагогіки, психології та методик дошкільної освіти.

**5. ПЛАН ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА,
2 СЕМЕСТР**

Тижні	Дата	Кіл-ть годин	Зміст роботи		Керівники
			1 підгрупа	2 підгрупа	
1		4	Знайомство з базою практики: адміністрацією, особливостями функціонування дошкільного закладу (режимом роботи, кількістю груп, наповненість груп, педагогічний склад тощо). Екскурсія закладом дошкільної освіти, огляд групових кімнат та ділянки.		Викладач-керівник підгрупи
2		4	Спостереження навчально-виховної роботи з дітьми 4 року життя: режимні процеси, заняття, денна прогулянка.		Викладач-керівник підгрупи
3		4	Спостереження навчально-виховної роботи в групах 5 року життя: режимні процеси, заняття, денна прогулянка.		Викладач-керівник підгрупи
4		4	Спостереження навчально-виховної роботи в групах 6 року життя: режимні процеси, заняття, денна прогулянка.		Викладач-керівник підгрупи
5		4	Спостереження та аналіз роботи вихователя з охорони та зміцнення здоров'я дітей.		Викладач-керівник підгрупи
6		4	Спостереження та аналіз роботи вихователя в I пол. дня та організації ігрової діяльності дітей. Аналіз діяльності вихователя щодо створення ігрового середовища, залучення дітей до ігор різних видів.		Викладач-керівник підгрупи
7		4	Спостереження та аналіз організації навчальної діяльності дітей: занять за розкладом групи, аналіз педагогічної взаємодії вихователя з дітьми.		Викладач-керівник підгрупи

8		4	Ознайомлення з роботою вихователя в групах раннього віку з метою вивчення специфіки праці вихователя. Ознайомлення з особливостями організації предметно-просторового середовища в групах раннього віку.	Викладач-керівник підгрупи	
9		4	Спостереження роботи вихователя групи дітей раннього віку в I пол. дня по організації режимних процесів, ігор-занять.	Викладач-керівник підгрупи	
10		4	Самостійне проведення режимних процесів в I пол. дня. в групах раннього віку	Спостереження та аналіз навчально-виховної роботи однокласниці	Викладач-керівник підгрупи
11		4	Спостереження роботи вихователя групи дітей раннього віку в II пол. дня: режимні процеси та ігри з сенсорного розвитку	Викладач-керівник підгрупи	
12		4	Спостереження та аналіз навчально-виховної роботи однокласниці	Самостійне проведення режимних процесів в I пол. дня в групах раннього віку	Викладач-керівник підгрупи
13		4	Самостійне проведення режимних процесів в I пол. дня, ігор-занять та ігор з сенсорного розвитку в групах раннього віку	Спостереження та аналіз навчально-виховної роботи однокласниці	Викладач-керівник Підгрупи
14		4	Спостереження та аналіз навчально-виховної роботи однокласниці	Самостійне проведення режимних процесів в I пол. дня, ігор-занять та ігор з сенсорного розвитку в групах раннього віку	Викладач-керівник підгрупи

6. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1:

Спостереження та аналіз педагогічної діяльності вихователя у групах дітей дошкільного віку.

Завдання № 1

Ознайомлення з закладом дошкільної освіти – базою практики

Мета: ознайомлення з базою педагогічної практики, формування вмінь та навичок аналізу організації розвиваючого середовища у базовому закладі дошкільної освіти.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Знайомство з адміністрацією закладу дошкільної освіти.
2. Бесіда із завідувачем про особливості функціонування закладу дошкільної освіти: режим роботи, кількість груп, наповненість груп, склад педагогічних працівників, проблемні питання, над розв'язанням яких працює заклад дошкільної освіти у поточному навчальному році.
3. Екскурсія – огляд приміщення та ділянки закладу дошкільної освіти.
4. Ознайомлення з різними віковими групами.
5. Знайомство з методичним кабінетом.
6. Загальний аналіз та оцінка:
  - умов для навчання та виховання дітей у базовому закладі дошкільної освіти;
  - відповідність нормативним документам, сучасним вимогам до організації розвиваючого середовища.
7. Знайомство з вимогами щодо ведення щоденників практики.

Рекомендована література: [1; 15; 20; 22].

Завдання № 2

Спостереження та аналіз роботи вихователя з дітьми 4-го року життя

Мета: формування уявлень про діяльність педагогічного колективу з дітьми 4-го року життя; виховання у студентів поваги до професії вихователя, а також інтересу та любові до педагогічної діяльності, до дітей.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

1. Проаналізувати зміст роботи вихователя в першу половину дня з дітьми 4-го року життя.

2. Здійснити хронометраж діяльності вихователя, його взаємодію з дітьми та помічником. Запис у щоденнику вести за схемою:

Час	Режимний процес	Діяльність вихователя дітей 4-го року життя	Діяльність помічника вихователя	Діяльність дітей
-----	-----------------	---	---------------------------------	------------------

3. Проаналізувати, як і в чому виявляється співробітництво: між вихователем та помічником вихователя, між вихователем та дітьми.

4. Проаналізувати, яка з професійних функцій, що виконує вихователь, реалізується найбільш успішно, відповідаючи на запитання:

- як часто вихователь спілкується з дітьми (усіма разом, з окремими);
- з якого приводу відбувається спілкування (відповіді на запитання дітей, з'ясування стосунків, запрошення до спільної діяльності та інші);
- стиль педагогічного спілкування вихователя з дітьми (на основі дружньої прихильності, спілкування-дистанція, спілкування-залякування, спілкування – загравання або інші);
- оцініть культуру мовлення вихователя;
- проаналізуйте педагогічні дії вихователя щодо сенсорного розвитку дітей (матеріал з сенсорного розвитку дитини, використання ігрових вправ, дидактичних ігор);

- дайте оцінку вмінню вихователя формувати прояви самостійності дітей в самообслуговуванні;

- наведіть приклади ситуацій спілкування вихователя з дітьми, в яких, на Вашу думку, виявився особистісно орієнтований підхід до дітей (див. Додаток Г).

5. Зробіть висновок щодо відповідності діяльності вихователя групи вихователя 4-го року життя професіограмі сучасного педагога.

Рекомендована література: [15; 16; 28].

Завдання №3

Спостереження та аналіз роботи вихователя з дітьми 5-го року життя

Мета: формування уявлень про діяльність педагогічного колективу з дітьми 5-го року життя; виховання у студентів поваги до професії вихователя, а також інтересу та любові до педагогічної діяльності, до дітей.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

1. Проаналізувати зміст роботи вихователя в першу половину дня з дітьми 5-го року життя.

2. Здійснити хронометраж діяльності вихователя, його взаємодію з дітьми та помічником. Запис у щоденнику вести за схемою:

Час	Режимний процес	Діяльність вихователя дітей 5-го року життя	Діяльність помічника вихователя	Діяльність дітей
-----	-----------------	---	---------------------------------	------------------

3. Проаналізувати, як і в чому виявляється співробітництво: між вихователем та помічником вихователя, між вихователем та дітьми.

4. Проаналізувати, яка з професійних функцій, що виконує вихователь, реалізується найбільш успішно, відповідаючи на запитання:

- проаналізуйте вміння вихователя підтримувати власне волевиявлення дитини 5-го року життя;

- оцінити методи та прийоми педагогічної підтримки пізнавальної активності дітей, вміння вихователя заохочувати ініціативність та творчість, створювати ситуацію успіху;

- стиль педагогічного спілкування вихователя з дітьми (на основі дружньої прихильності, спілкування-дистанція, спілкування-залякування, спілкування – загравання або інші);

- оцініть культуру мовлення вихователя;

- наведіть приклади ситуацій спілкування вихователя з дітьми, в яких, на Вашу думку, виявився особистісно орієнтований підхід до дітей (див. Додаток Ж).

5. Зробіть висновок щодо відповідності діяльності вихователя професіограмі сучасного педагога.

Рекомендована література: [15; 16; 20].

Завдання №4

Спостереження та аналіз роботи вихователя з дітьми 6-го року життя

Мета: формування уявлень про діяльність педагогічного колективу з дітьми 6-го року життя; виховання у студентів поваги до професії вихователя, а також інтересу та любові до педагогічної діяльності, до дітей.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

1. Проаналізувати зміст роботи вихователя в першу половину дня з дітьми 6-го року життя.

2. Здійснити хронометраж діяльності вихователя, його взаємодію з дітьми та помічником. Запис у щоденнику вести за схемою:

Час	Режимний процес	Діяльність вихователя Дітей 6-го року життя	Діяльність помічника вихователя	Діяльність дітей
-----	-----------------	---	---------------------------------	------------------

3. Проаналізувати, як і в чому виявляється співробітництво: між вихователем та помічником вихователя, між вихователем та дітьми.

4. Проаналізувати, яка з професійних функцій, що виконує вихователь, реалізується найбільш успішно, відповідаючи на запитання:

- як часто вихователь спілкується з дітьми (усіма разом, з окремими);
- з якого приводу відбувається спілкування (відповіді на запитання дітей, з'ясування стосунків, запрошення до спільної діяльності та інші);
- стиль педагогічного спілкування вихователя з дітьми (на основі дружньої прихильності, спілкування-дистанція, спілкування-заякування, спілкування – загравання або інші);
- яке місце у роботі з дітьми займають такі варіанти спілкування як: «вихователь як вчитель», «вихователь як партнер», «вихователь як чарівник», «вихователь як радник», «вихователь як старший товариш»;
- оцініть культуру мовлення вихователя;
- як вихователь приділяє увагу розвитку самостійності дітей в різних видах діяльності (ігровій, освітній, трудовій, самообслуговуванні тощо).
- методи та прийоми формування готовності дитини 6-го року життя до навчання в Новій Українській школи в умовах поліпшення якості освіти;
- проаналізуйте роботу вихователя з дітьми, які потребують особливої уваги вихователя (особливості спілкування, використання педагогічних прийомів спрямованих на корекцію та попередження зовнішніх проявів в поведінці дітей: лінощів, вередливість, впертість, агресивність).

6. Зробіть висновок щодо відповідності діяльності вихователя професіограмі сучасного педагога.

Рекомендована література: [1; 15; 20; 22].

Завдання №5

Спостереження та аналіз роботи вихователя з охорони та зміцнення здоров'я дітей

Мета: виявити наявність умов для зміцнення та охорони здоров'я дітей, роль вихователя в цьому процесі.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

Аналіз режиму дня. Додержання режиму дня з боку вихователя: відповідність часу, який відводить для проведення режимних процесів, навчальної та ігрової діяльності.

1. Аналіз спеціальних умов для фізичного виховання дітей, зміцнення їхнього здоров'я:

- формування у дітей культурно - гігієнічних навичок;
- наявність спортивного майданчика, спортивної зали, спортивних куточків у групових кімнатах;
- використання обладнання для занять з фізичної культури;
- проведення ранкової гімнастики, фізкультхвилинок, заняття з фізичної культури. Оздоровчий характер цих заходів;
- організація денної прогулянки: зміст, створення умов для фізичного розвитку дітей та зміцнення їхнього здоров'я;
- організація загартування у закладі дошкільної освіти;
- формування у дітей позитивного ставлення до загартовуючих процедур.

2. Організація спільної роботи закладу дошкільної роботи і сім'ї з проблеми зміцнення та охорони здоров'я дітей.

Рекомендована література [1; 15; 30].

Завдання 6

Спостереження та аналіз роботи вихователя в першу пол. дня та організації ігрової діяльності дітей.

Мета: формування уявлень про діяльність педагогічного колективу з дітьми; виявити наявність необхідних умов для ігор дітей, визначити роль вихователя в організації ігрової діяльності дітей, керівництві самостійними іграми дітей, виховання у студентів поваги до професії вихователя, а також інтересу та любові до педагогічної діяльності, до дітей.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Проаналізувати зміст роботи вихователя в першу половину дня з дітьми (додаток Г).
2. Аналіз діяльності вихователя щодо створення ігрового середовища, залучення дітей до ігор різних видів.
  - 2.1. Проаналізувати ігрове середовище, створене в групі (шляхом спостереження, бесіди з вихователем):
    - наявність іграшок, обладнання для ігор (що саме, кількість, достатність);
    - забезпечення доступу дітей до іграшок та ігрового обладнання, достатність місця для організації ігор.
  - 2.2. Зробити запис ігор, які організував вихователь протягом першої половини дня.

Вид гри: _____ (рухлива, дидактична, сюжетно-рольова, розвиваюча, гра-драматизація, спортивна, конструктивно-будівельна тощо).

Назва гри: _____

Перебіг гри:

Час	Дії вихователя	Дії дітей

- 2.3. Спостереження та аналіз самостійних ігор дітей:
  - які види ігор мають місце в самостійній ігровій діяльності дітей;
  - чи об'єднуються діти в ігрові групи;
  - яка кількість дітей об'єднується для гри;

- характер взаємин дітей в ігрових групах;
- чи є діти, які грають поодиноці; як вихователь залучає їх до колективних ігор;
- чи є діти – лідери; як вони поведуться під час гри; як вихователь корегує взаємини з іншими дітьми.

2.4. Зробити висновки щодо ролі вихователя в організації ігрової діяльності дітей, як провідної в дошкільному віці:

- створення ігрового середовища;
- добір ігор із врахуванням вікових можливостей дітей;
- забезпечення активності та зацікавленості всіх дітей під час ігор;
- врахування індивідуальних особливостей дітей;
- організація обговорення проведеної гри з метою формування оцінного ставлення у дітей до виконання правил гри, до однолітків.

3. Під час денної прогулянки самостійно провести: 2 рухливих гри та бесіду на тему: «Секрети здоров'я».

Рекомендована література: [2; 5; 11; 15; 20].

Завдання № 7

Спостереження та аналіз організації освітньої діяльності дітей: занять за розкладом групи, аналіз педагогічної взаємодії вихователя з дітьми.

Мета: ознайомлення з основними формами організації освітньої діяльності дітей за вимогами Базового компоненту дошкільної освіти та чинних програм, затверджених Міністерством науки і освіти України: спеціально організована розвивально-виховна діяльність (заняття), міні-заняття, дидактичні ігри, самостійна дослідницька діяльність дітей; роль вихователя у забезпеченні ефективності навчальної діяльності дітей.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Ознайомлення з розкладом занять.
2. Спостереження занять.

Зробити запис перебігу занять за таблицею:

Час	Дії вихователя	Дії дітей

3. Аналіз педагогічної взаємодії вихователя з дітьми під час занять.

Аспекти аналізу:

- а) організаційний;
- б) змістовний (див. Додаток Б);
- в) методичний.

4. Зробити висновок про:

- відповідність організації навчальної діяльності віковій дітям, їхнім інтересам, сучасним вимогам до організації інтегрованого навчання;
- ефективність занять, які спостерігали.

Рекомендована література: [3; 14; 15; 17; 22; 23]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2:

Спостереження та аналіз педагогічної діяльності

вихователя групи дітей раннього віку

Самостійне проведення режимних процесів та ігор-занять

Завдання № 8

Ознайомлення з роботою вихователя в групах раннього віку з метою вивчення специфіки праці. Ознайомлення з особливостями організації предметно-розвивальне середовище в групах раннього віку

Мета: ознайомитися з особливостями організації умов для предметно-практичної діяльності дітей раннього віку, особливостями роботи вихователя з дітьми, взаємодії з помічником вихователя під час проведення режимних процесів.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Познайомитися з вихователем, помічником вихователя з метою встановлення довірливо-ділового контакту.
2. Провести спостереження за роботою вихователя, зробити аналіз проведення режимних процесів у першу половину дня з дітьми раннього віку (Додаток Г).
4. Провести спостереження за дітьми, занотувати вияви індивідуальності 3-5 дітей.
5. Вивчити особливості організації середовища для предметно-практичної діяльності дітей:
  - приміщення групи, розташування усіх кімнат;
  - інтер'єр групи, його відповідність естетичним вимогам;
  - наповнення куточків (центрів, зон) для сюжетних, будівельних, дидактичних ігор, з піском та водою;
  - наявність предметів для забезпечення рухової активності дітей;
  - матеріали для образотворчої діяльності.

Зробити характеристику розвивального-середовища за схемою:

Куточки (центри, осередки діяльності)	Обладнання	Кількість	Вплив на розвиток	Педагогічний аналіз
Сюжетних ігор	Ляльки (по одній ляльці на 2 дітей), ляльковий одяг, м'які іграшки, іграшковий посуд, кухонне знаряддя, іграшкові меблі, іграшкові предмети побуту, технічні іграшки, набори різних видів іграшок		Діти відтворюють реальність в іграх: «Кухня», «Житлова кімната», «Побутова кімната», «Перукарня», «Лікарня». У малят розвиваються навички пізнавальної діяльності. Вони вчаться встановлювати взаємозв'язки, розуміти навколишнє середовище, використовувати іграшки й матеріали у	

			різний спосіб.	
Будівельних ігор	Будівельний матеріал великого (порожнисті кубики, циліндри, довгі дошки, півкола, трикутники), середнього й малого розмірів, транспорт, гумові й пластмасові фігурки людей і тварин, ляльки		Діти пізнають розмаїття довкілля. У них розвивається мислення, здатність до зосередження уваги; формується вміння планувати свою діяльність, діяти конструктивно, досягати конкретного результату. Це сприяє активній пошуковій діяльності, розвитку пізнавальних інтересів, творчості.	
Вбирання	Дзеркало (за зростом дитини), елементи костюмів та аксесуари (стрічки, намисто, сумочки, кошики тощо).		Малюки пізнають явища навколишньої дійсності. У них розвиваються уява, фантазія, образне мислення.	
Рухової активності	Каталки, візочки, коляски, великогабаритні машини; керма, обручі, прапорці, вертушки, м'ячі, кульки і лотки, ребриста дошка, візок без дна, куби, скакалки, шнури, різноколірні кеглі, надувні іграшки, переносна драбинка-гірка тощо.		Задовольняється рухова активність дітей, що супроводжується позитивними емоціями. Забезпечується своєчасний і повноцінний фізичний розвиток малят.	
Дидактичних ігор	Башточки (одноколірні та різноколірні),		Дитина вчиться діяти з предметами, порівнювати,	

	втулки, барильця, мотрійки, пірамідки, ігри: «Кулькокид», «Прокоти кульку», «Доміно», «Лото», шнурівки, застібки, пластикові баночки з різним наповненням тощо		з'єднувати, розкласти предмети за певними кваліфікаційними ознаками. Здійснюються завдання сенсорного виховання. У дітей формуються й закріплюються вміння розрізняти предмети за кольорами, розмірами, формами.	
Ігор з піском і водою	Іграшки, що плавають, сачки, дрібні іграшки, палички, формочки, совочки, пластмасові печатки, сита, відерця, силуетні фігурки людей, тварин, казкових персонажів.		Розвиваються уявлення дітей про навколишній світ, дрібна моторика пальців рук. Діти вчать творити, аналітично мислити, спілкуватися з однолітками.	
Книжок (для дітей третього року життя)	Книжки картонні та з тканини, картинки.		Розвиваються мислення, пам'ять, емоційне сприйняття (в процесі читання текстів та розглядання картинок можна викликати в дітей співчуття до певних персонажів).	
Образотворчої діяльності (для дітей третього року життя)	Олівці, папір, гуашеві фарби, губки, дощечки, глина, серветки, колажі, допоміжні матеріали.		Розвиваються тактильні відчуття, гнучкість кистей рук і пальців. Формуються уява, допитливість, бажання експериментувати. Розвиваються чутливість,	

			ініціативність і творчість, інтелектуальні здібності.	
Майданчик для ігор на свіжому повітрі	Колода для перешкод, дошки різної ширини і довжини, похилі площини, смуга перешкод, «тихий» куточок, пісочниці, лопатки, будівельний, природний матеріал, транспортні засоби.		Здійснюється всебічний розвиток (розумовий, фізичний, естетичний тощо); діти пізнають навколишню дійсність, зв'язки і взаємодію між об'єктами та явищами, аналізують їх. Розвивають допитливість, спостережливість, рухова активність.	

- зробити висновок щодо відповідності розвивального середовища групи програмним освітнім завданням.

6. Сплануйте спілкування з дітьми:

- продумайте, як можна швидко встановити контакт з дітьми, запам'ятати їх імена;

- визначте спосіб зацікавити дітей, привернути до себе увагу.

Рекомендована література: [4; 15; 23].

Завдання № 9

Спостереження роботи вихователя групи дітей раннього віку в першу пол. дня по організації режимних процесів, ігор-занять.

Мета: ознайомлення з особливостями організації навчальної діяльності в групі раннього віку, формування навички педагогічного аналізу.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Ознайомлення з розкладом занять на тиждень (записати в щоденник).
2. Ознайомлення з перспективним плануванням занять з дітьми (внести в щоденник перспективний план на 1 місяць).

3. Ознайомлення з календарним плануванням навчально-виховної роботи.

4. Спостереження заняття з дітьми. У щоденник записати:

Вид заняття.

Тема заняття.

Мета (програмовий зміст).

Запис заняття вести за схемою:

Час	Діяльність вихователя	Діяльність дітей

5. Аналіз переглянутого заняття (див. додаток Г).

6. Самостійно провести з дітьми розповідання казки у супроводі ілюстративного матеріалу або показу настільного театру.

Рекомендована література: [12; 15; 20; 33].

Завдання № 10 (1 підгрупа), 12 (2 підгрупа)

Самостійне проведення режимних процесів в першу пол. дня в групах раннього віку.

Мета: поглиблення знань студентів з педагогіки, психології та методик, формування вмінь застосовувати знання при розв'язанні педагогічних завдань в умовах реального освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Методичні настанови для здобувачів освіти

Завдання для тих хто самостійно проводить режимні процеси в першу половину дня:

1. Ознайомитися з методичною літературою.
2. Ознайомитися з досвідом роботи вихователя групи щодо проведення режимних процесів.
3. Отримати консультацію у викладача-керівника практики.
4. Підготуватися до самостійного проведення роботи з дітьми.

5. Самостійно провести режимні процеси у першу половину дня.
6. Проаналізувати разом із викладачем-керівником практики, вихователем та одногрупницями проведення режимних процесів (див. Додаток Г).

Завдання для тих хто аналізує самостійне проведення режимних процесів одногрупниці:

1. Провести спостереження за роботою одногрупниці;
2. Проаналізувати якість виконання роботи.

Рекомендована література: [12; 15; 20; 21; 33].

Завдання № 11

Спостереження роботи вихователя у другу половину дня: організація режимних процесів та ігор з сенсорного розвитку

Мета: ознайомитися зі специфікою роботи у другу половину дня, особливостями проведення режимних процесів, організацією роботи з сенсорного розвитку дітей.

Методичні настанови для здобувачів освіти

1. Познайомитися з системою сенсорного розвитку в групі:
  - основні напрями роботи з дітьми;
  - планування роботи з дітьми;
  - створення розвивального предметно-ігрового середовища.
2. Проаналізувати умови для сенсорного розвитку дітей за схемою:

Куточки (центри, осередки) Діяльності	Іграшки, посібники, обладнання	Кількість	Педагогічний аналіз (наявність, достатність, різноманітність, відповідність дидактичним вимогам)

3. Спостереження за роботою вихователя і помічника вихователя з організації та проведення режимних процесів і самостійної діяльності дітей.

Хронометраж вести за схемою:

Час	Назва режимного процесу	Діяльність вихователя	Діяльність помічника вихователя	Діяльність дітей

4. Аналіз роботи вихователя з організації та проведення режимних процесів (див. Додаток Г).

5. Спостереження гри з сенсорного розвитку за схемою:

- створення в групі предметно-ігрового середовища для гри;
- форма залучення дітей до гри;
- добір наочного матеріалу, ефективність його використання для сенсорного розвитку дитини раннього віку;
- різноманітність прийомів дидактичної взаємодії вихователя з дітьми;
- способи забезпечення активної участі всіх дітей;
- створення ситуації успіху для кожної дитини;
- стиль спілкування вихователя з дітьми;
- емоційний стан дітей;
- відповідність оцінки участі дітей у грі – занятті вікові дітей.

6. Самостійне проведення запланованого спілкування з дітьми (малорухлива гра, ігри на розвиток дрібної моторики). Аналіз взаємодії з дітьми.

Рекомендована література: [15; 17; 20].

Завдання № 13(1 підгрупа), 14 (2 підгрупа)

Самостійне проведення режимних процесів в I пол. дня, ігор-занять та ігор з сенсорного розвитку в групах раннього віку

Мета: поглиблення знань студентів з педагогіки, психології та методик, формування вмінь застосовувати знання при розв'язанні педагогічних завдань в умовах реального освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

1. Ознайомитися з методичною літературою.
2. Ознайомитися з досвідом роботи вихователя групи щодо проведення режимних процесів, ігор-занять ігор із сенсорного розвитку.
3. Отримати консультацію у викладача-керівника практики.
4. Підготуватися до самостійного проведення роботи з дітьми.
5. Самостійно провести режимні процеси у першій половині дня.
6. Самостійно провести гру-заняття.
7. Самостійно провести гру з сенсорного розвитку у визначений викладачем-керівником практики час.
8. Проаналізувати разом із викладачем-керівником практики, вихователем та однокласниками проведення режимних процесів та ігор (див. додаток М).

Рекомендована література: [15; 20; 21; 28].

Самостійна робота №1

Мета: Вчити студентів складати психолого-педагогічну характеристику дитини раннього віку.

Методичні рекомендації для здобувачів освіти

1. Визначитися з дитиною, за якою буде проводитися спостереження з метою складання психолого-педагогічної характеристики дитини раннього віку.
2. Узгодити з вихователем вибір дитини.
3. Ознайомитися із схемою психолого-педагогічної характеристики дитини раннього віку (див. Додаток Є).
4. Під час бесіди з вихователем групи зібрати загальні відомості про дитину, інформацію про біологічний та соціальний анамнез.

5. Провести спостереження протягом 3-4 тижнів з метою збору інформації для складання поведінкової характеристики дитини.

6. Проаналізувати навички самообслуговування, характер стосунків дитини з дорослими та однолітками, рівень сенсорного розвитку, ігрової та конструктивної діяльності, мови тощо.

Рекомендована література: [4; 15; 20; 24].

Самостійна робота №2

Підведення підсумків педагогічної практики.

Аналіз власної практичної діяльності (анкетування студентів)

Мета: Виявити рівень адаптації студентів до майбутньої професійної діяльності, здатність до рефлексії та критичної самооцінки.

Анкета

Заздалегідь дякуємо за вдумливість, відвертість і активність!

Продовжить речення

1. Педагогічна практика вимагала від мене перш за все:

а) _____

б) _____

в) _____

2. Я отримую від практики задоволення, тому що

а) _____

б) _____

в) _____

3. Найкраще мені вдається:

а) _____

б) _____

в) _____

4. Дуже добре, якби у мене краще виходило:

а) _____

б) _____

в) _____

5. Викладач-керівник практики стверджує, що я:

а) _____

б) _____

в) _____

6. У своїй практичній діяльності на далі я планую:

а) _____

б) _____

в) _____

7. Моя оцінка по практиці «_____», на мою думку,.....

(об'єктивна чи необ'єктивна).

ПІСЛЯМОВА

У сучасних умовах розвитку України особливої актуальності набуває проблема виховання творчої особистості вихователя. Демократизація освіти, надання їй державно-національної спрямованості вимагають вихователів, здатних створювати таку модель виховання людини, яка б дозволяла їй оптимально вирішувати складні питання життя, досягати вирішення поставленої мети. Тож, на вимогу часу, ми намагаємося навчити і виховати вихователя, який втілює демократичні, гуманістичні положення, застосовує творчий підхід до дітей та вміло використовує альтернативні засоби навчання. Цьому сприяє добре продумана організація педагогічної практики на всіх рівнях, поетапне проведення всіх видів практики на принципах доступності, інтеграції з навчальним процесом у закладі освіти, поступове ускладнення її завдань, змісту форм.

Перші кроки у становленні професійної самореалізації студентів ЗВО на практиці виявили ряд позитивних факторів: надання свободи у виборі форм, методів та прийомів роботи з дітьми; варіативність дій студентів; своєчасна педагогічна підтримка; обговорення ідей студентів; виконання ряду художніх робіт та ін. Вони потребують більш глибокої уваги, подальшої розробки аспектів, факторів та умов становлення професійної самореалізації здобувачів освіти в умовах практики.

Сучасні вимоги до підготовки фахівців вимагають сьогодні не стільки алгоритмічних, скільки евристичних рішень, у комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» створена система цілісної системи педагогічної практики, що передбачає єдність окремих її етапів, наступність ідей, змісту, взаємозв'язку з психолого-педагогічними дисциплінами.

Другий семестр навчання – це період адаптації студентів на практиці, метою якого є спостереження педагогічного процесу і поступового включення у власну педагогічну діяльність. Основним завданням цього виду практики є виховання інтересу до особистості дошкільника, до діяльності

педагога. Педагогічна практика забезпечує свідоме вивчення студентами дисциплін циклу професійної та практичної підготовки: дошкільної педагогіки, дитячої психології, методик дошкільної освіти, і надає можливість усвідомлення педагогічних закономірностей розвитку, виховання та навчання дітей від народження до 6-7 років у сім'ї та закладі дошкільної освіти.

Практика у групах раннього віку є важливою складовою частиною підготовки фахівця у галузі дошкільної освіти. Це пов'язано перш за все з тією роллю, яку відіграє раннє дитинство як важливий період у розвитку дитини. Знання про особливості психічного розвитку дитини у перші роки життя важливі для розуміння студентами наступних змін в особистості дитини, забезпечення наступності у її вихованні та навчанні.

Під час пробної практики у групах раннього віку студенти закріплюють знання про особливості організації життя і виховання дітей цього віку, вчать самостійно проводити режимні процеси, ігри-заняття з різних розділів програми, організовувати самостійну діяльність дітей, практично ознайомлюються з методикою діагностування їхнього розвитку за основними показниками.

У сучасних умовах розвитку дошкільного виховання практика стимулює майбутніх педагогів до вдосконалення професійних знань, умінь і навичок, закладає основи діагностування та прогнозування розвитку дитини, оптимізації змісту, форм, методів виховання та навчання дітей, використання інновацій з метою забезпечення ефективності обов'язкової дошкільної освіти та виконання вимог освітніх програми розвитку дітей дошкільного віку.

Педагогічна практика дозволяє створити умови для самореалізації особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти, залучення до розв'язання творчих завдань, грамотного проектування логіки педагогічного процесу, оволодіння функціонально-діяльними вміннями, необхідними для самопостереження, самоаналізу, саморозвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш та ін. – Київ, 2012. – 26 с.
2. Беленька Г. В. Дитина в довкіллі : метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку / Г. В. Беленька. – Київ : Сім кольорів, 2014. – 56 с.
3. Богуш А. М., Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – Київ: Вища шк., 2011. – 542 с
4. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богуш. – Київ : Слово, 2004. – 374 с.
5. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш. – Одеса: Ярослав, 2004. – 176 с.
6. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан – 2-ге вид. допов. – Київ : Слово, 2012. – 304 с.
7. Бурма Г. В. Педагогічна практика першокурсників : метод. рек. / Г. В. Бурма, В. А. Суржанська, Л. М. Хільченко. – Харків : ТОВ «Курсор», 2007. – 25 с.
8. Воронцова Т.М., Ярославцева М.І. Характеристика принципів організації педагогічної практики майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. / Воронцова Т.М., Ярославцева М.І. // Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 06-07 вер. 2019 р.). Київ: Київська наукова організація педагогіки та психології, 2019. – Ч.2. – С. 45-49.
9. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання / С. С. Вітвицька. – 2-ге вид. – Київ : Центр учб. літератури, 2011. – 384 с.
10. Гавриш Н. В. Орієнтація на розвиток суб'єктності студента у процесі підготовки професійно компетентних фахівців з дошкільної освіти

/ Н.В. Гавриш, О. Н. Сущенко // Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ, 2007. – Вип. 3. – С. 44–49.

11. Гавриш Н. В. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості : метод. посіб. / Н. В. Гавриш, О. К. Безсоннова. — Київ : Слово, 2012, – 256 с.

12. Гавриш Н. Художнє слово і дитяче мовлення / Н. В. Гавриш. – Київ : Ред.загальнопед. газети, 2005. – 207 с.

13. Грамота. Література і мовлення / ред.-упоряд. О. Г. Жукова. – Харків : Ранок, 2009. – 112 с.

14. Горопаха Н. М. Виховання екологічної культури дітей / Н. М. Горопаха. – Рівне, 2001 – 225 с.

15. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол. : Г. В. Беленька та ін. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.

16. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. / Л. П. Загородня, С. А. Тітаренко. – Суми : Університет. книга, 2010. – 319 с.

17. Коваленко О. В. Методичні аспекти реалізації освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» / О. В. Коваленко, Т. О. Піроженко, М. А. Машовець // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 2. – С. 4–9.

18. Коваленко О. М. Мовленнєві ігри для дошкільників. Навчаємо в русі / О. М. Коваленко , Т. В. Єпіфанова. – Харків : Основа, 2011. – 239 с.

19. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник-педагог : навч.-метод. посіб. для ВНЗ / Н. В. Лисенко. – Київ : Слово, 2009. – 400 с.

20. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; наук. ред. : Г. В. Беленька та ін. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.

21. Організаційні аспекти педагогічної практики «Показові, пробні заняття та інші види діяльності з дітьми дошкільного віку»: навч.-метод.

посібник / укладачі : А. І. Чаговець, М. І. Ярославцева, Ю. В. Сирова та ін.; за заг. ред. М. В. Роганової ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2020. – 195 с.

22. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. – Київ : Українська академія дитинства, 2017. – 80 с.

23. Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей : навч.-метод. посіб. для студ. пед. ф-ту напряму підготов. 6.010101 «Дошкільна освіта» / К. І. Демчик ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 128 с.

24. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму підготовки «Дошкільна освіта» / Н. М. Горопаха, Т. І. Поніманська. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ : Слово, 2014. – 232 с.

25. Педагогічна практика студентів спеціальності «Дошкільне виховання» : навч.-метод. посіб. / Н. О. Білоус [та ін.]. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 49 с.

26. Положення про проведення педагогічної практики студентів / розроб. : А. А. Харківська, А. Ф. Лисак, Ю. В. Місяк, К. М. Калініченко, Комунальний заклад «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. – Харків, 2017. – 15 с.

27. Пономарьова Г. Ф. Акмеологічне проектування процесу формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу : навч. посіб. / Г. Ф. Пономарьова, Х. А. Шапаренко, С. В. Пехарева. – Харків : ПП «Ранок НТ», 2012. – 196 с.

28. Саяпіна С. А. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі вивчення курсу «Дошкільна педагогіка» / С. А. Саяпіна // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. – Слов'янськ, 2010. – Спец. вип. 3. – С. 120–124.

29. Сергійчук О. М. Організація педагогічної практики у педагогічному університеті : навч.-метод. посіб. для студ., магістр. пед. унів-тів / О. М. Сергійчук, В. І. Скутіна, Н. П. Онищенко. – Переяслав-Хмельницький, 2005. – 47 с.

30. Смольникова Г. Здоров'язбережувальні та здоров'яформувальні технології / Г. Смольникова // Дошкільне виховання. – 2013. – № 7. – С. 23.

31. Формування професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів у процесі ознайомчої практики та з дітьми раннього віку : метод. рек. для студ., вихователів та керівників-методистів пед. практики / уклад. М. І. Ярославцева ; Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. – Харків, 2012. – 67 с.

32. Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навч. посіб. для студ. пед. вузів / Г. О. Шулдик, В. І. Шулдик. – Київ : Наук. світ, 2000. – 143 с.

33. Ярославцева М. І. Методи і форми підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до професійної самореалізації. / Ярославцева М.І., Пехарева С.В. // Педагогічні науки: зб. наук. праць. – Вип. LXXXVII / Херсонський державний університет; редкол. : В.Л. Федяєва (гол. ред.) [та ін.]. – Херсон: «Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 176-182.

34. Ярославцева М.І. Виховний потенціал предметного середовища для дітей старшого дошкільного віку за Освітньою програмою «Впевнений старт». / Ярославцева М.І. //Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти : зб. наукових праць / за заг. ред.. д. філос. н. Журби М.А. – Монреаль: СРМ «ASF», 2019. – С. 73-76.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вимоги до ведення щоденника педагогічної практики

Форма підпису титульної сторінки щоденника

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ЩОДЕННИК ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

студентки ____ курсу _____ групи
факультету _____

_____
(ім'я та прізвище)
Заклад дошкільної освіти № _____

Викладач-керівник практики

_____

Додаток А (продовження)

Друга сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити такі записи:

1. Місце практики (№ закладу дошкільної освіти, адреса, телефон).
2. Дані про адміністрацію закладу дошкільної освіти:
  - директор _____
  - вихователь-методист _____
  - психолог _____
3. Прізвища, імена та по батькові педагогів-наставників:
  - вихователі групи _____
  - _____
  - помічник вихователів _____
  - музичний керівник закладу дошкільної освіти _____

Третя сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити такі записи:

1. Вікова група дітей.
2. Список дітей групи.

Четверта сторінка щоденника педагогічної практики повинна містити такі записи:

1. Режим дня.
2. Розклад занять на тиждень.

На наступній сторінці розміщується план педагогічної практики на семестр

Орієнтовна схема самоаналізу

педагогічної взаємодії з дітьми:

1. Методично правильно організована педагогічна взаємодія з дітьми ....
(вказати, в яких ситуаціях); педагогічна взаємодія видалася недостатньо успішною....(вказати, в яких ситуаціях);
2. На занятті дітям вдалося... (що саме? Чим пояснити?)
3. Для дітей виявилось важким... (що саме? Чому?)
4. Найлегшим для дітей було...(що саме? Чому?)
5. Найцікавішим для дітей було... (що саме? Чим пояснити?)
6. У занятті приємно здивувало ....(що саме? Чому?)
7. Неприємно здивувало у занятті ....(що саме? Чому?)
8. Здається у взаємодії вихователя з дітьми доречним.... (що саме? Чому?)
9. У взаємодії вихователя з дітьми було недоречним....(що саме? Чому?)
10. У власній роботі хотілося б використовувати....(що саме? Чому?)
11. У подальшій роботі хотілося б запобігти....(чого? Чому?)

Правила особистісно орієнтованої взаємодії:

- Ніколи не карайте дитину
- Не порівнюйте дітей один з одним, не ставте один одному у

приклад

- Не виставляйте дітей на сором
- Не докоряйте дітям
- Не жалійтесь на них батькам
- Не ображайте
- Не приказуйте, не вимагайте жорстоко
- Забезпечуйте успіх в усіх справах, і особливо у творчості, намагайтеся вчасно ненав'язливо допомогти дитині
- Хваліть за успіхи
- Вірте і довіряйте
- Домовляйтеся, знаходьте спільне, поступайтеся бажанням
- Пробачайте щиро, відверто

**Схема педагогічного аналізу проведення режимних процесів у першу
половину дня**

1. Організація місця проведення ранкового прийому дітей. Змістовність роботи.
2. Роль педагога в організації та проведенні прийому дітей.
3. Уміння враховувати настрій дітей, підтримати їх бажання іти до дитячого садка.
4. Методична правильність організації миття рук перед сніданком та обідом.
5. Методична правильність організації прийому їжі під час сніданку та обіду.
6. Уміння організувати ігрову діяльність дітей після сніданку.
7. Методична правильність організації підготовки дітей до прогулянки, дотримання тривалості режиму дня.
8. Організація прогулянки:
  - відповідність тривалості режиму дня, плану;
  - змістовність прогулянки;
  - методична правильність організації спостереження, рухливих ігор, індивідуальної роботи з дітьми, самостійної ігрової діяльності дітей;
  - активність педагога під час проведення прогулянки, забезпечення рухової і пізнавальної активності дітей, врахування самопочуття дітей.
9. Методична правильність організації повернення з прогулянки, роздягання дітей.
10. Методична правильність організації сну дітей: участь у підготовці дітей до сну, сприяння спокійному засинанню.
11. Характер взаємин педагога з дітьми, врахування вікових особливостей дітей.

**Схема педагогічного аналізу режимних процесів
у другу половину дня**

1. Методична правильність організації підйому дітей: гімнастики пробудження, залучення дітей до прибирання ліжок (відповідно до вимог програми), забезпечення самостійності дітей та взаємодопомоги під час одягання.
2. Методична правильність проведення загартовуючих процедур.
3. Уміння створити у дітей бадьорий настрій після сну.
4. Змістовність педагогічної взаємодії з дітьми після сну: організація ігрової, трудової діяльності, індивідуальні роботи з дітьми.
5. Методична правильність проведення полуднику, увага до формування культурно-гігієнічних навичок.
6. Методична правильність проведення вечірньої прогулянки, повнота виконання плану.
7. Самостійність в організації дитячого колективу, вміння бачити всіх дітей, забезпечити зайнятість цікавими корисними справами, допомога у налагодженні дружніх стосунків.

**Схема педагогічного аналізу гри-заняття у групі раннього віку,
проведеного вихователем**

1. Відповідність змісту заняття темі, меті, можливостям дітей.
2. Форма проведення заняття, структура, відповідність віку дітей.
3. Роль вихователя в реалізації освітніх, виховних завдань, добір якісного дидактичного матеріалу, обладнання, пояснення, зразок виконання тощо.
4. Характер взаємодії вихователя з дітьми протягом заняття, емоційний стан дітей і вихователя.
5. Забезпечення активності всіх дітей на занятті.
6. Індивідуальний підхід до дітей на занятті.
7. Результативність заняття.
8. Організувати спілкування з мікрогрупою дітей (відповідно до самостійно складеного плану), проаналізувати взаємодію з дітьми:
  - чи вдалося зацікавити дітей, встановити і підтримати контакт;
  - як довго тривала взаємодія;
  - чи вдалося повністю виконати заплановане (якщо ні – чому не вдалося);
  - над чим працювати надалі з метою вдосконалення навичок спілкування з дітьми, педагогічної взаємодії з ними.
9. Планування наступного спілкування з дітьми (малорухлива гра, ігри на розвиток дрібної моторики).

Схема педагогічного аналізу самостійного проведення студентом ігор-занять у групах раннього віку

1. Підготовленість студента до проведення заняття.
2. Доцільність обраної теми, врахування місця заняття у процесі формування знань дітей з обраної теми.
3. Самостійність в організації дітей на заняття. Вміння викликати зацікавлення до заняття, підтримати цю цікавість впродовж заняття.
4. Врахування вікових особливостей дітей у процесі реалізації змісту заняття (ефективність використання ігрових прийомів, наочності).
5. Вміння залучити всіх дітей до активної участі в занятті.
6. Врахування індивідуальних особливостей дітей.
7. Рівень реалізації поставлених завдань.
8. Тривалість заняття, відповідність вимогам режиму дня.
9. Логічність завершення заняття.
10. Культура спілкування з дітьми.

**Вимоги до оформлення психолого-педагогічної характеристики
дитини раннього та дошкільного віку**

Форма титульної сторінки характеристики

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Вихованця (-ки) _____

(вікова група)

Закладу дошкільної освіти № _____ м. Харкова

_____
(прізвище та ім'я дитини)

Складена студенткою _____ гр.

факультету дошкільної і спеціальної освіти та
історії

_____
(прізвище, ініціали студентки)

Оцінка _____

Підпис вихователя _____

Підпис викладача-керівника практики _____

**Схема складання психолого педагогічної характеристики дитини
раннього віку**

1. Загальні відомості про дитину (прізвище, ім'я, вік, час перебування в дитячому колективі).
2. Біологічний та соціальний анамнез (склад сім'ї: повна, неповна, кількість дітей в родині; у скільки років дитина почала відвідувати ЗДО; як відвідує ЗДО: постійно чи рідко ходить, з яких причин пропускає).
3. Поведінкова характеристика дитини.
  - а) загальнорухова активність дитини (активна, малоактивна);
  - б) домінуючі емоційні стани (позитивний, неактивний, сталий, мало емоційний);
  - в) сон-засинання (швидке, повільне спокійне, неспокійне);
  - г) характер сну (глибокий, не глибокий, спокійний, неспокійний);
  - д) тривалість сну (скорочений, подовжений, відповідає віку).
4. Апетит (гарний, несталий, поганий, надмірний, вибіркоче ставлення до їжі, відмова від їжі).
5. Стан бадьорості (активний, пасивний, малоактивний).
6. Характер стосунків з дорослими та дітьми (позитивний, негативний, відповідальний, відсутність стосунків, ініціативні стосунки).
7. Індивідуальні особливості (контактність, сором'язливість, ініціативність, лагідність, врівноваженість, збудливість, рухливість, легка втома, інші особливості).
8. Мова (характер мовлення, мовні порушення, особливості мовної регуляції, кількісна оцінка мови, розуміння мови, запитання, граматичний ряд, активна мова).
9. Сенсорний розвиток дитини (сприймання кольорової гама, диференціація кольорів та форм, підбір геометричних форм, їх використання).
10. Ігрова діяльність (активна, пасивна, відсутня); характер гри (сюжетний, відображувальний, навичкоподібний, сюжетно-рольовий, рольовий із творчою підосновою).

11. Конструктивна діяльність та малювання (активне, неактивне, подобається, не подобається, позитивна динаміка розвитку, виконання програмних завдань).

12. Навички самообслуговування (в одяганні, у годуванні, у фізіологічних потребах).